

การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล
ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่
The Administration in accordance with Brabmavihāradhamma
of Sub-District Administrative Organization
in Song District, Phrae Province

พระธงชัย วชิรญาโน (พิชัย)*

PhraThongchai Vajira^{กัณ}no (Pichai)

ดร. ธาดา เจริญกุล, พระมหาศุภกิจ สุภกิจโจ, ดร.**

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑. เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ๒. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ๓. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ๔. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำนวน ๓๓๓ คน ทำการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๘๒ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด ในส่วนของข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน ๗ คนผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูลตาม

*นิสิตปริญญาโท รหัสนิสิต ๕๗๐๘๔๐๕๐๔๒ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์, (ศูนย์บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, ๒๕๕๙).

** อาจารย์ควบคุมวิทยานิพนธ์

สาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) ด้วยวิธีพรรณนาเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

๑. ระดับความคิดเห็นของบุคลากรต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ ทั้ง ๔ ด้าน พบว่า บุคลากรมีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = ๓.๗๖, S.D. = ๐.๗๒๒)

๒. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนบุคลากรที่มีอายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

๓. ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสอง จังหวัดแพร่พบว่าผู้บริหารไม่มีความมั่นใจในการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ไม่ค่อยยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่ค่อยมีเวลาในการให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเมื่อบุคลากรประสบปัญหา ยังบกพร่องในเรื่องของความยุติธรรมในการให้รางวัลกับผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้นำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ในการทำงาน และให้เป็นธรรมกับบุคลากรทุกคน

๔. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญส่วนใหญ่เน้นเรื่องการนำเอาหลักพรหมวิหารธรรมมาประยุกต์ใช้ทั้งการบริหารตน บริหารคน บริหารงานเพื่อให้การบริหารเกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด และให้ความสำคัญกับบุคลากรทุกคนโดยเท่าเทียมกัน

คำสำคัญ: การบริหาร, พรหมวิหารธรรม

Abstract

The objectives of this study were 1. to study the Administration in accordance with Brabmavihārādhama of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province 2. To compare the Administration in accordance with Brabmavihārādhama of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province 3. To study problems, obstacle, and suggestion to the Administration in accordance with Brabmavihārādhama of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province and 4. To study the guidelines for development

the Administration in accordance with Brahmagavihāradhamma of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province.

The study was mixed methods research. Population and sample were 333 Person. The samples were 182 Person by using the formula of Taro Yamane. The data were collected by using questionnaire and analyze by using computer program in Social Sciences research for finding frequency, percentage, mean and standard deviation to describe general information. Testing the hypothesis by t-test and F-test with One Way ANOVA found that was difference then test by least significant difference. In the part of open-end showed the problems, obstacle, and suggestions, the researcher arranged the group according to the issues of open-end. Then, there was to analyze by frequency and data from interviews, the researcher will gather data on the essence of the interview, and then content analyzed.

The finding of this research were found as follows

1. The Administration in accordance with Brahmagavihāradhamma of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province. The personnel's opinion was at high level with the average at ($\bar{X}=3.76$, S.D.=0.722) Considering each aspect according to the personnel's opinions was at high levels,

2. Comparison of personnel opinions about the Administration accordance to Brahmagavihāradhamma of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province. classified sex, age, educational level, salary, and work's experience found that the personnel whose sex different would have the non different opinions of the Administration according to Brahmagavihāradhamma, it un-accepted the hypothesis. In part of the personnel whose age, educational level, salary, and work's experience were different, at the significant level of 0.01so it accepted the hypothesis.

3. Problem, obstacles and suggestions for the administration accordance to Brahmagavihāradhamma of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province found that the Administrators did not have confidence in concise decision making and did not listen to subordinates opinions. Administrators did not devote time to give advices to subordinates and helped them solve their problems Administrators still lacked justice in giving rewards to subordinates. As for recommendation, Administrators promote personnel to apply Dhamma principles in working and also should equally give a fair deal to everybody.

4. The result of interview the guideline of the Administration accordance to Brahmvihārādhama of Sub-District Administrative Organization in Song District, Phrae Province found that the most key informant were to emphasize in the work enhancement to success by bringing the Brahmvihārādhama to apply to self-management, officer management, work management to be most efficiency and benefit and equally give a fair deal to every personnel.

Keyword: Administration, Brahmvihārādhama

๑. บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบหนึ่งของการบริหารงานภาครัฐ ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในระดับล่างหรือชุมชนมากที่สุด และเมื่อมีการถ่ายโอนภารกิจต่างๆ ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติและงบประมาณเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ซึ่งภารกิจเหล่านั้นเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน เช่น การจัดสรรสาธารณูปโภค สาธารณูปการ การสังคมสงเคราะห์ การสาธารณสุข การจัดการทางการศึกษา การผังเมือง การโบราณสถาน การรักษาความสงบเรียบร้อย การจัดเก็บรายได้เพื่อนำมาพัฒนาความเจริญในพื้นที่ การปฏิบัติงานตามภารกิจต่าง ๆ จำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรที่สำคัญหลายประการ แต่ทรัพยากรที่สำคัญและจำเป็นมากที่สุดคือ ทรัพยากรมนุษย์ ในการดำเนินงานตามภารกิจใด ๆ หากขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับการดำเนินงานแล้ว งานหรือภารกิจนั้นก็จะประสบความสำเร็จได้ยาก การบริหารงานบุคคลจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญของหน่วยงานทุกหน่วยงาน ที่จะต้องดำเนินการบริหารงานบุคคลของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ^๑

สำหรับคุณธรรมของนักบริหารนั้น พระราชวรมุนี ได้ให้แนวทางของคุณธรรมของนักบริหารไว้ ๔ ประการ คือ กำลังความรู้ กำลังความขยัน ความสุจริต กำลังการสงเคราะห์หรือมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ นักบริหารทั้งข้าราชการและนักการเมืองสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ซึ่งเหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบัน สืบเนื่องจากปัญหาเรื่องคอร์รัปชัน การขัดแย้งกันภายในองค์กรคงไม่เกิดขึ้นแนถ้านักบริหารที่ดีสามารถจูงใจคนเก่งให้ปรองดองกันและพร้อมใจกันทำงานเพื่อพาองค์กรไปสู่จุดหมายให้บรรลุผลตามเป้าหมายและคนไทยก็จะทำงานเป็นทีมได้ดีขึ้นถ้านักบริหารที่ดีคอยกำกับดูแล^๒

การบริหารงานในองค์การบริหารส่วนตำบลนับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการบริหารงานและเป็นผู้ที่นำวิสัยทัศน์ ความเข้มแข็ง และความคิดสร้างสรรค์มาสู่งานที่ต้องรับผิดชอบ โดยเฉพาะการนำความคิดใหม่ๆ และความเชื่อในการเปลี่ยนแปลงอย่าง

^๑ วิลาวรรณ รพีพิศาล, *การบริหารทรัพยากรมนุษย์*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิจิตรทัศน์, ๒๕๕๔), หน้า ๑-๙.

^๒ พระราชวรมุนี (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), *คุณธรรมนักบริหาร*, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), ๒๕๓๖.

สร้างสรรค์มาสู่องค์การบริหารส่วนตำบลให้มีคุณภาพ มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการบริหาร คือ หลักพรหมวิหารธรรมในการบริหารโดยเฉพาะการนำมาใช้เพื่อดูแลและปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาในองค์การบริหารส่วนตำบลให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ภายใต้ความพึงพอใจจากการบริหารงานของผู้บริหารนั้น

จากความสำคัญของปัญหาการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยเห็นว่าการนำหลักการบริหารเชิงพุทธโดยเฉพาะหลักพรหมวิหารธรรม มาใช้เป็นหลักในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสองจะเป็นแนวทางที่ดีในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อศึกษาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่

๒.๒ เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วน ตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

๒.๓ เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่

๒.๔ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การ บริหารส่วนตำบล ในอำเภอสอง จังหวัดแพร่

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ จำนวน ๓๓๓ คน ทำการหากลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตารางสำเร็จรูปของทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๑๘๒ คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป และทำการทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F-test) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way Anova) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีการหาผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด ในส่วนของข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิด จากนั้นทำการวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน ๗ คนผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูลตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) ด้วยวิธีพรรณนาเป็นความเรียง

๔. สรุปผลการวิจัย

๔.๑ ด้านเมตตา ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานในด้านเมตตา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็น ผู้บริหารมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยความรัก ความเมตตา ไม่ดูหมิ่นผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=๓.๙๔$) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิเชียร บุญกล้า ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ดังนี้ ด้านมุทิตา ด้านเมตตา ด้านอุเบกขา และด้านกรุณา ผลการเปรียบเทียบของการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีการรับรู้ต่อการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ทุกด้านแตกต่างกัน^๓

๔.๒ ด้านกรุณา จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านกรุณา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะประเด็นข้อที่ว่าผู้บริหารแนะนำให้คำปรึกษาด้วยวาจาสุภาพและปฏิบัติตามวาจาที่ให้ไว้ต่อผู้ร่วมงาน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=๓.๘๖$) การจะเป็นผู้นำนั้นต้องมีความเห็นใจ ช่วยเหลือผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระปลัดคำภา สิมบิตา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหาร โรงเรียน ตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ พบว่า ๑. ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาใน กลุ่ม ๗ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ๒. ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ ที่มีสถานภาพต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานในโรงเรียนพบว่าโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านพบไม่แตกต่างกัน ๓. ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ ที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน ๔. ครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗ ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาด โรงเรียนแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน^๔

^๓ วิเชียร บุญกล้า, “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐), บทคัดย่อ.

^๔ พระปลัดคำภา สิมบิตา, “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗”, ปริญาญครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

๔.๓ ด้านมุทิตา จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านมุทิตา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลคิดว่า ผู้บริหารมีความเอื้อเฟื้อ มีเหตุผล มีความเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๗$) การมีไมตรีจิตต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชานั้น ต้องอยู่ในความพอดี ไม่ใจดีจนเกินไปเลย เสมอต้นเสมอปลาย รักทุกคนให้เท่าเทียมกัน ไม่เลือกที่ปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความเคารพ และปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พระมหารุ่งโรจน์ ธมมภูเมธี** ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาท จากผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเป็นลักษณะที่จำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้นำและผู้บริหารทุกระดับและเป็นกลไกให้การบริหารงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และความหมายของภาวะผู้นำ ยังมีมากมายแล้วแต่จะมีผู้นิยามตามทัศนะของพระพุทธศาสนาการที่จะเป็นผู้นำที่ดีที่มีความสามารถ ก็ต้องสร้างภาวะผู้นำให้แก่ตัวเอง โดยเริ่มพัฒนาที่จิตใจของตน และยึดหลักธรรมในการบริหารงาน ส่วนหลักธรรมสำหรับผู้นำในพระไตรปิฎก ได้แก่ หลักราชสังคหวัตถุ หลักพรหมวิหารธรรม หลักสารณียธรรม ทศพิธราชธรรม หลักคิธธรรมหลักอธิปไตยและ สัปปริสธรรม นอกจากนี้ผู้นำต้องรู้จักใช้หลักธรรมในการสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นแก่ตนเองในการศึกษายังพบว่าผู้นำที่มีปัญหาในการบริหารงานกับผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาส่วนหนึ่งสืบเนื่องจากการขาดภาวะผู้นำที่ประกอบด้วยหลักธรรมดังกล่าวเป็นประการสำคัญ^๕

๔.๔ อุเบกขา จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านอุเบกขา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่าบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลคิดว่า ผู้บริหารไม่เข้าเต็มผู้อื่นหรือบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๘๓$) การบริหารงานบุคคลนั้น ต้องมีความเป็นกลาง ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง รวมถึงบุคลากรทุกคนก็ต้องเป็นผู้ที่มีใจเป็นกลาง ซื่อสัตย์กับตัวและผู้อื่น ไม่ลำเอียง การบริหารจึงจะเป็นไปด้วยดี และประสบความสำเร็จ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ**พระมานิต เตชวโร (อดุนอก)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รัฐศาสตร์แนวพุทธ: พรหมวิหาร ๔ กับนักปกครอง” ผลการวิจัยพบว่า พรหมวิหาร ๔ เป็นหลักธรรมสำหรับผู้ใหญ่ผู้นำ หรือนักปกครองถ้านักปกครองปฏิบัติตามย่อมได้รับความเคารพยกย่องสรรเสริญ และเป็นที่ยกย่องของประชาชนแต่หากนักปกครองไม่ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร ๔ ปัญหาจะเกิดขึ้นในการบริหารและการปกครองทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนเกลียดชัง เพราะหลักการปกครองตามหลักรัฐศาสตร์ในทางพระพุทธศาสนา มิได้มุ่งเน้นที่ระบบแต่เน้นที่ตัวนักปกครอง เมื่อนักปกครองมีคุณธรรม จริยธรรมในการบริหารและการปกครองแล้วย่อมทำให้รัฐและประชาชนมีความสุขและชีวิตที่ดีได้ไม่ว่ารัฐนั้นจะอยู่ในระบบการปกครองแบบใดก็ตาม^๖

^๕ พระมหารุ่งโรจน์ ธมมภูเมธี (ศิริพันธ์), "การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำ ในพระพุทธศาสนาเถรวาท", **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑).

^๖ พระมานิต เตชวโร (อดุนอก), “รัฐศาสตร์แนวพุทธ : พรหมวิหาร ๔ กับนักปกครอง”, **วิทยานิพนธ์ ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐).

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยจำแนกตามข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลต่อการบริหารงานตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหาร พบว่า บุคลากรที่มี เพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน ส่วนบุคลากรที่มี อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์ทำงาน ต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ ๐.๐๑

๕. ข้อเสนอแนะ

๕.๑ ผู้บริหารควร มีการสนับสนุนให้บุคลากรเข้าร่วมงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับหน้าที่ความรับผิดชอบ ต่อตนเอง ต่อหน้าที่ ต่อเพื่อนร่วมงาน ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อประชาชน เพื่อ เป็นการสร้าง รอยยิ้มให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนและชุมชนของตน

๕.๒ ผู้บริหารควรมอบหมายงานให้ตรงต่อภาระหน้าที่การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายและ ดำเนินการมอบหมายงานด้วยความเป็นธรรม เสมอภาคมีความเหมาะสม ยุติธรรมก่อให้เกิดความ สามัคคีเกิดขึ้นต่อกัน

๕.๓ ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนช่วยเหลือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการ ทำงานให้เจริญก้าวหน้าเพื่อที่จะนำมาพัฒนาความรู้แก่หน่วยงานต่อไป มีความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดีด้วยความจริงใจ ไม่มีจิตใต้ริษยา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย:

(๑) หนังสือ

พระราชวรานี้ (ประยูร ธรรมจิตโต). **คุณธรรมนักบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

วิลาวรรณ ทรัพย์พิศาล. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร, ๒๕๕๔.

(๒) วิทยานิพนธ์/ภาคินพนธ์/รายงานวิจัย

พระปลัดคำภา สิมปิตา. “การใช้หลักธรรมพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาในกลุ่ม ๗”. **ปริญา ศรศาสตร์มหาบัณฑิต**, สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ๒๕๕๒.

พระมหารุ่งโรจน์ ธรรมภูมิ (ศิริพันธ์). “การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธานุภาพ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระมานิต เตชวร (อุदनอก). “รัฐศาสตร์แนวพุทธ: พรหมวิหาร ๔ กับนักปกครอง”. **วิทยานิพนธ์ ศาสตรศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐.

รายงานสืบเนื่อง (Proceeding) จากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ ๒ "พุทธธรรมกับการพัฒนาสังคมวัฒนธรรม"
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วันอาทิตย์ที่ ๒๔ เมษายน ๒๕๕๙

วิเชียร บุญกล้า. “การศึกษาการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาชั้น
พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต ๓”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, ๒๕๕๐.